

Bilag med generelt input fra interesseorganisationerne til det videre arbejde med Naturnationalparkerne og til notatet fra mødet i Interessentgruppen den 10. december 2020.

Input er modtaget fra følgende:

Rune Engelbreth Larsen (REL), Danmarks Naturfredningsforening
Fælles kommentarer fra WWF Verdensnaturfonden, Dyrenes beskyttelse, Verdens Skove og Danmarks Naturfredningsforening
Friluftsrådet
Danmarks Idrætsforbund
Danske Gymnastik og Idrætsforeninger
Danmarks Jægerforbund
Dansk Ride Forbund
Danmarks Cykel Union
Dansk Ornitologisk Forening
Landbrug & Fødevarer
De Unge Biodiversitetsambassadører
Danmarks Nationalparker
Dansk Skovforening

Thomas Borup Svendsen

Til: Rune Engelbreth Larsen
Emne: SV: Notat fra mødet i interessentarbejdsgruppen den 10. december

Fra: Rune Engelbreth Larsen <humanisme.dk@gmail.com>

Sendt: 17. december 2020 14:10

Til: Thomas Borup Svendsen <TBS@nst.dk>

Cc: t.hjarsen@wwf.dk; janfrdk@yahoo.dk; flemmingtorp@gmail.com; doa@dif.dk; tls@dgi.dk; kis@jaegerne.dk; louise.roum@gmail.com; lars@limabravo.dk; luiseekberg@gmail.com; mc@dyrenesbeskyttelse.dk; cju@kystognaturturisme.dk; LON@lf.dk; karsten.thomsen7@gmail.com; emmaturkki@gmail.com; ldv@ditlevburke.com; dg@skovforeningen.dk; christoffer.svendsen@cyklingdanmark.dk; Signe Nepper Larsen <sinel@nst.dk>; Mads Jensen <MAJ@nst.dk>; Uffe Strandby <ufstr@nst.dk>; Knud Flensted <knud.flensted@dof.dk>; Daniella Humm Møller <dahmo@mfvm.dk>; Jens Bjerregaard Christensen <JBC@nst.dk>; Anna Thormann <ANT@nst.dk>; Peter Brostrøm <PEB@nst.dk>; Matilde Krogh Raahede <matkr@nst.dk>

Emne: Re: Notat fra mødet i interessentarbejdsgruppen den 10. december

Kære alle.

Tak for et godt og velarrangeret virtuelt møde med gode introduktioner af Naturstyrelsen og gode samtaler - og tak for et fint referat :-)

Danmarks Naturfredningsforening har nogle forslag til tilføjelser.

I indledningen og rammesætningen står der: "Målet for naturnationalparkerne er bedre vilkår for biodiversiteten, men også at give befolkningen gode naturoplevelser."

Jeg vil foreslå, at det uddybes med indledende citater fra 'Aftaletekst om naturnationalparker' (juni 2020) og miljøministerens lancering, fordi det er den originale politiske ramme, der giver et tydeligere indtryk af prioriteringen af biodiversitet:

"Aftaleparterne er enige om, at der er brug for mere urørt skov og flere sammenhængende naturområder, hvor naturen får plads til at udbrede sig på mere naturlige præmisser end i dag. Derfor er arbejdet med en natur- og biodiversitetspakke også sat i gang — et arbejde, der skal give biodiversiteten bedre vilkår i Danmark. Herunder vil arbejdet med sammenhængende naturområder med fokus på fremme af biodiversiteten være en vigtig indsats. Aftalekredsen vil i denne sammenhæng derfor arbejde med at afdække perspektiver og omkostninger forbundet med naturnationalparker i flere egne af Danmark." (Aftaletekst om naturnationalparker)."

Miljøminister Lea Wermelin: "Vi står i en naturkrise, og dyr og planter mangler plads og levesteder. Vi har brug for mere sammenhængende naturarealer, hvor naturen kan udvikle sig på sine egne præmisser. Derfor er jeg virkelig glad for, at vi med aftalen her tager hul på Danmarks to første naturnationalparker, som skal give vildere natur herhjemme." (Naturstyrelsen, 19.6.2020).

Disse citater kan eventuelt stå for sig indledningsvis.

Under afsnittet "Valg af dyr" hedder det:

"Der blev fra nogle (LB) udtrykt betænkelighed ved anvendelse af heste, både grundet problemer i forhold til ridning og cykling, men også i forhold til at heste var aktive og kunne optræde opsøgende. Der blev fra nogle udtrykt betænkelighed ved anvendelse af kvæg og bison – primært grundet folks frygt for store dyr og enkelte fremhævede også en vurdering af dyrene reelt var farlige. LB opfordrede til, at der valgtes fredelige racer."

Her vil jeg gerne have tilføjet:

"Det blev fra andre påpeget, at dyr, som ikke tilskudsfores, generelt opfører sig meget publikumsvenligt og ikke-opsøgende, og at eventuelle 'problemdyr' altid kunne tages ud, hvorefter der ikke avles yderligere på dem (REL m.fl.). Endvidere blev det fremhævet, at der aldrig har været problemer med bisoner og publikum i de danske bisonprojekter."

Under afsnittet "Hegn" kan man læse:

"Fra flere sider (FT m.fl.) blev der opfordret til at etablere en eller flere NNP'er uden hegn – ligesom anvendelse af indre hegn kunne reducere konflikterne (LB)."

Jeg synes ikke det er en relevant betragtning at tage med, eftersom vores opdrag alene er Naturnationalpark Fussingø og Naturnationalpark Gribskov, og ikke de 13 kommende naturnationalparker. Derfor falder en betragtning om "flere NNP'er uden hegn" uden for vores følgegruppes rammer.

Hvis den alligevel skal bevares, er det vigtigt at notere begge sider, og jeg vil i givet fald gerne have tilføjet:

"Fra andre sider (REL m.fl.) blev det påpeget, at i tilfælde af 15 naturnationalparker, kunne det være interessant med en enkelt uden hegn, men generelt er en eller anden form for hegn uundværlige af hensyn til omgivende landbrugsarealer og trafikveje."

Under afsnittet "Friluftsliv generelt" kan man læse: "Etablering af naturnationalparker vil påvirke friluftslivet på mange måder."

DN er uenig. Det bør derfor ikke fremstå som en konstatering, men som en holdning, som nogle har. DN's holdning er den, at der kan køres mountainbike på eksisterende spor i de kommende naturnationalparker, at der kan rides på eksisterende rideruter i de kommende naturnationalparker - også blandt vildheste - og at eksisterende terrænløb kan foregå i de kommende naturnationalparker.

Derfor vil jeg gerne have fjerne den pågældende sætning - eller hvis den bevares: Få den skrevet som en holdningstilkendegivelse.

I givet fald vil jeg gerne have tilføjet: "Nogle påpegede (REL m.fl.), at etableringen af naturnationalparker med udsætning af store dyr kun behøver indebære få eller ingen begrænsninger for det eksisterende friluftsliv."

I samme afsnit kan man læse:

"Flere pegede på at det er vigtigt, at der er mulighed for at etablere og vedligeholde en god rekreativ infrastruktur i form af veje og spor (TLS, CRS)."

Her vil jeg gerne have tilføjet:

"Andre (REL m.fl.) pegede på, at stier og veje kan omlægges dér, hvor det vurderes ud fra biodiversitetshensyn, at der skal etableres naturlig hydrologi eller er særlig sårbar natur."

I afsnittet "Jagt ..." er kun ét synspunkt repræsenteret, og det synes jeg bør nuanceres og udvides. Derfor vil jeg gerne have tilføjet:

"Flere (REL m.fl.) så ikke problemer i jagtfrie naturnationalparker af gavn for biodiversiteten, men så heller ikke problemer i, at besøgende kan samle svampe og bær m.m. til eget privatbehov."

Under afsnittet "Forvaltning" vil jeg gerne have tilføjet:

"Flere (REL m.fl.) anså det for afgørende, at naturnationalparker bliver så selvforvaltende eller 'open ended'-forvaltning som muligt af hensyn til biodiversiteten."

Mange hilsner
Rune

Kommentarer til udspil fra Naturstyrelsen om Naturnationalpark Fussingø og Naturnationalpark Gribskov

fra Danmarks Naturfredningsforening, Dyrenes Beskyttelse, Verdens Skove og WWF-Verdensnaturfonden, 17. december 2020

Side 1 af 2 sider

Generelt er vi meget begejstrede for udsigten til naturnationalparker i Danmark, dels fordi de vil bidrage meget positivt til naturudviklingen og artsrigdommen herhjemme, dels fordi de kan blive et tiltrængt løft til vores internationale ansvar og anseelse i forhold til at prioritere og værne naturværdier og biodiversitet. I korthed ser vi disse parker have potentiale til at blive det hidtil vigtigste naturtiltag i Danmark i dette årtusind.

Naturpolitisk finder vi det meget væsentligt, at der bliver knyttet klare kriterier og lovgivning til selve betegnelsen ”naturnationalpark”, så det ikke udvikler sig til et vagt og profilsvagt begreb, som det er blevet tilfældet med ”danske nationalparker” og danske natura-2000-områder.

Derfor lægger vi vægt på, at der med begrebet naturnationalpark skal forstås et sammenhængende område, der så vidt muligt har et minimumsareal på 1.000 hektar, hvor langt størstedelen lever op til IUCN Kategori 2 for naturbeskyttelse, hvor der er tilstræbt naturlig hydrologi og selvforvaltning gennem naturligt græsningstryk, dvs. med flere typer store planteædere i tæthed bestemt af fødeudbud, og der i det hele taget er skabt basis for naturlige processer. Arealerne vil derfor også opfylde de retningslinjer, der forventes at gælde de ”strengt beskyttede naturområder” i EUs biodiversitetsstrategi 2030.

Da arealernes størrelse er afgørende for at opnå selvforvaltende natur, opfordrer vi på det kraftigste til, at NNP Fussingø udvides til over 1.000 hektar inden indvielsen. Vi foreslår, at Naturstyrelsen som det første tager kontakt til Den Danske Naturfond og allerede indarbejder en plan for en umiddelbar udvidelse med fondens arealer i Læsten Bakker (der er sammenhængende med Naturstyrelsens arealer), og at man løbende udvider i takt med de planer for opkøb af jord, som fonden har bebudet.

Vi opfordrer desuden til at Gribskov Naturnationalpark udvides til 1.600 hektar, som foreslået af Naturstyrelsen i notatet ”Bilag 2 Forberedelse af naturnationalpark Gribskov”.

I forhold til de to første projekter ser vi yderst positivt på følgende forhold, som alle vil have stor betydning for naturudvikling og oplevelsesværdier:

- 1) at der er valgt områder, som i begge tilfælde indbefatter arealer med høj bioscore og med partier af gammel skov, der har kontinuitet mange hundrede år tilbage.
- 2) at der lægges vægt på at mindske afstrømning og reetablere naturlig hydrologi.
- 3) at der lægges op til at lade områderne henligge uden produktion og uden udtag af træ.
- 4) at jagt, kød- og honningproduktion ophører.
- 5) at der etableres hegn med henblik på at have helårsgræssende store dyr uden produktionsformål.
- 6) at der fortsat arbejdes med fri fladefærdsel, med vægt på naturhensyn.
- 7) at der er i Fussingø er taget afsæt i en vegetationskombination af skov og åbne landskaber, hvilket vil være en gevinst for at få udviklet solide bestande af planteædere og dermed åbne naturpartier.

Kommentarer til udspil fra Naturstyrelsen om Naturnationalpark Fussingø og Naturnationalpark Gribskov

fra Danmarks Naturfredningsforening, Dyrenes Beskyttelse, Verdens Skove og WWF-Verdensnaturfonden, 17. december 2020

Side 2 af 2 sider

Vi anbefaler derudover,

- 1) at træarter hjemmehørende i det europæiske nærområde som rødgran, gråel, ahorn, syren og almindelig ædelgran betragtes som problemfri, da de alle har en lang forhistorie i vores region.
- 2) at der som udgangspunkt bør afdrives bevoksning af træarter, der stammer fra andre kontinenter og ikke er oprindelige i Mellem- og Nordeuropa, såsom sitka, tsuga, thuja, grandis, douglas og rødeg.
- 3) at der i vegetationsudviklingen prioriteres med tålmodighed, dvs. økonomiske ressourcer bør gå til at friholde vegetation til naturlig dynamik (selvforvaltning) snarere end aktiv mekanisk forvaltning såsom at bearbejde træ, plante, save og fælde i stort omfang. Derimod mener vi, at naturlig hydrologi aktivt bør oprettes for at fremme dynamik og variation i vegetationsstrukturer.
- 4) at plantning af træer og buske bør have et meget begrænset omfang og kun rette sig lokalt mod at tilvejebringe specifikke manglende frøkilder af lokalt fåtallige hjemmehørende vedplanter, ikke at skabe egentlige bevoksninger ej heller som en generel indsats.
- 5) at naturnationalparkernes udstrækning i høj grad vil omfatte og fastholde lysåbne naturtyper på Naturstyrelsens arealer således, at de kommer til at dække store, sammenhængende naturarealer på tværs af naturtyper.

Michael Larsen, biolog
Dyrenes Beskyttelse

Thor Hjarsen, seniorbiolog
WWF Verdensnaturfonden

Rune Engelbreth Larsen, forfatter
Danmarks Naturfredningsforening

Karsten Thomsen, PhD, lektor i biologi og geografi
Verdens Skove

Naturnationalparkernes dobbelte formål – Friluftsrådets centrale budskaber til den nationale interessentarbejdsgruppe vedr. naturnationalparker

Friluftsrådets vision er friluftsliv for alle – i en rig natur og på et bæredygtigt grundlag. Derfor bakker Friluftsrådet op om behovet for mere og rigere natur og går ind for etableringen af de kommende naturnationalparker.

Det er helt afgørende for Friluftsrådet, at vildere natur som naturnationalparker og urørt skov rummer et dobbelt formål om både at fremme en rigere natur og give befolkningen gode muligheder for friluftsliv.

Derfor anbefaler vi at bevare princippet om ligestillede formål i en eventuelt kommende lovgivning.

En forudsætning for befolkningens opbakning til vildere natur, urørt skov og naturnationalparker er lokal forankring og medinddragelse. Derfor skal en styrkelse af naturkvaliteten og biodiversiteten, også understøtte et bredt og varieret friluftsliv, så befolkningen har mulighed for at benytte og opleve den vildere natur.

Derfor anbefaler Friluftsrådet en forlænget tidshorisont for etableringen af naturnationalparkerne for at opnå fælles tilslutning og folkelig opbakning.

Friluftsliv skaber opbakning til mere og bedre natur, ligesom friluftsliv og natur har en værdi i sig selv.

Hovedbudskaber:

På baggrund af Friluftsrådets budskab om det dobbelte formål, har vi følgende opmærksomhedspunkter i relation til etablering og forvaltning af naturnationalparkerne:

- **Udpegning:** Naturnationalparker skal placeres med udgangspunkt i natur og biodiversitet. Ved placeringen af naturnationalparkerne, skal det også sikres, at der fortsat er gode muligheder for et bredt og varieret friluftsliv for alle i lokalområdet som for eksempel gående, løbende, cyklende, ridende, spejdere, rollespillere, arrangementer, skovbørnehaver med flere. Det eksisterende friluftsliv skal have reelle muligheder for at fortsætte – men det kan godt være under ændrede vilkår eller for eksempel en anden lokal placering. Friluftsliv skal derfor være et kriterie, når vildere natur etableres.
- **Omkostningseffektivitet og faglighed:** Valg af tiltag (udsætning af store græssere, opstilling af hegn mm) skal baseres på omkostningseffektivitet med udgangspunkt i, hvordan der skabes størst biodiversitet for de afsatte midler. Tiltag og virkemidler skal alene baseres på faglig evidens.
- **Adaptiv forvaltning af naturnationalparken:** naturnationalparkerne skal forvaltes på baggrund af de lokale forhold og efter principperne bag adaptiv forvaltning. Planen skal indeholde et klart formål (natur og friluftsliv), virkemidler, monitoring samt evaluering. Planen skal udarbejdes ved at samle alle relevante aktører, som i fællesskab definerer problem og målsætninger, hvorefter virkemidler fastlægges. Det er vigtigt, at mål og forvaltning er tilpasset den lokale natur og det lokale friluftsliv, så der er fleksibilitet i planlægningen og forvaltningen af naturnationalparken til at sikre de rette lokale løsninger. Som følge af principperne for adaptiv forvaltning skal forvaltningsplanerne løbende revideres, og mindst hvert 4. år.

- **Monitering af effekterne for natur og friluftsliv:** Naturnationalparker er et nyt naturforvaltningsmæssigt tiltag, og det er endnu usikkert, hvordan naturen konkret vil udvikle sig i områderne, og der skal findes nye måder, hvorpå friluftsliv og den nye natur i områderne kan sameksistere. Udvikling og tiltag skal baseres på et solidt fagligt grundlag. Med afsæt i den adaptive forvaltningsplan skal viden og erfaring løbende opsamles for at sikre en udvikling af naturområderne på et velunderbygget fagligt grundlag. ~~og nye tiltag.~~ De anvendte tiltag skal monitoreres fra start og systematisk evalueres på nationalt plan for at afdække de biodiversitetsmæssige effekter og konsekvenserne de anvendte tiltag for friluftslivet.
- **Adgang gennem intelligent planlægning og omlægning af den rekreative infrastruktur:** Udformning af naturnationalparker bør tage udgangspunkt i natur og biodiversitet, men baseres på intelligent planlægning, der skal sikre, at naturnationalparkerne kan bruges og opleves. Det er afgørende, at der ikke sker generelle begrænsninger af adgangen til områderne, og at eventuelle begrænsninger altid er specifikke og målrettede i forhold til konkrete problemstillinger. Den rekreative infrastruktur (stier, shelters mv.) skal fortsat vedligeholdes i forvaltningen eller omlægges på baggrund af intelligent planlægning, så der kan tages hensyn til både natur og friluftsliv.
- **Hegn med store græssere skal tage hensyn til friluftslivet:** Udsætning af store græssende dyr bag hegn kan medføre mange besøgende, men kan samtidig have en begrænsende effekt på dele af friluftslivet. Eksempelvis kan det begrænse ridning, cykling, løb og organiserede aktiviteter i områderne og det kan også virke afskrækkende for nogle at gå ind i områderne. Placeringen af de indhegnede områder skal ske under hensyntagen til det dobbelte formål, med fokus på det biodiversitetsmæssige potentiale og det eksisterende friluftsliv.
- **Borger- og interessentinddragelse:** Lokal opbakning til naturnationalparkerne er en forudsætning for den langsigtede succes og opbakning til naturindsatserne. Det er derfor også afgørende, at der er en tidlig og reel lokal inddragelse i udformningen og planlægningen af områderne og deres forvaltning. At inddragelsen skal være reel betyder blandt andet, at den skal foregå, inden der foreligger egentlige udkast til planerne for området. En demokratisk inddragelse af lokale er med til at sikre en stærk forankring. Det er afgørende, at friluftslivet tænkes med fra start.
- **Lokal og national formidling:** Der ligger en stor opgave i at formidle om naturnationalparker på lokalt og nationalt niveau. Både hvad angår formålet, men også hvad man som bruger kan forvente af oplevelser, og hvordan man befærder sig i den vildere natur.

DIFS HOVEDPUNKTER TIL DEN NATIONALE ARBEJDSGRUPPE FOR INTERESSETER VEDR. NATURNATIONALPARKER

DIF anerkender behovet for mere og bedre natur og glæder sig over, at Naturstyrelsen nu får flere midler til at øge biodiversiteten på statens arealer. Samtidig efterlyser DIF, at det samme kan ske på private arealer, selvfølgelig ad frivillighedens vej.

DIF har noteret, at der hersker mange forskellige holdninger til, hvordan vi bedst får mere biodiversitet både blandt biologer, idéhistorikere, interesseorganisationer og borgere. Det er derfor bydende nødvendigt, at evidensbasere virkemidlerne, og DIF skal derfor henlede opmærksomheden på artiklen "Rewilding is the new Pandora's box in conservation" af David Nogués-Bravo, Daniel Simberloff, Carsten Rahbek, and Nathan James Sanders bragt i Current Biology 26, Februar, 2016. Artiklen slutter således: "Our hope is that the hard work is grounded in detailed ecological theory and offers clear conservation benefits to all of biodiversity and not just the opportunity to see large, wild beasts roaming the landscape."

Altinget bragte ligeledes i går d.15/12-20 en artikel af lokale medlemmer fra Danmarks Naturfredningsforening, der peger på manglende evidens for, at udsætningen af store græssere giver øget biodiversitet på en hensigtsmæssig måde. DIF er ikke afvisende over for forsøg med udsætning af forskellige græssende dyr, men den manglende evidens peger netop på det, der fremkom på gruppens første møde – nemlig, at der må forsøges noget forskelligt på forskellige steder, så erfaringerne både med hensyn til biodiversitet og til færdsel i områderne kan evalueres løbende med henblik på en åben og dynamisk proces med en vilje til at ændre det, der ikke fungerer. Dette også med henblik på, hvad en cost-benefit-analyse vil vise om, hvordan man får mest biodiversitet for pengene. Nogle eksperter peger f.eks. på, at det kan opnås helt uden hegnede dyr.

Ligeledes er det af hensyn til ønsket om sikker færdsel i områderne et hovedpunkt for DIF, at man udsætter fredelige dyr. Fredag d.11/12-20 var det f.eks. nødvendigt at aflive den store bisonhan, der for halvandet år siden blev sat ud i den nordlige del af Lille Vildmose. Den viste sig ifølge driftslederen for Aage V. Jensens Naturfond at være aggressiv og have alt for lidt respekt for mennesker. Den var simpelthen for farlig.

DIF er først og fremmest bekymret for, om der kommer til at ske ulykker – ikke bare med idrætsudøvere, men med alle, der færdes i områderne. I forlængelse af dette vil DIF pege på erstatningsansvaret, idet naturbeskyttelsesloven ikke fritager Naturstyrelsen for erstatningsansvar efter de almindelige erstatningsretlige

PROTEKTOR
HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN

BEVÆGER DANMARK

SIDE 2 AF 2

regler. Der vil således skulle ske en konkret vurdering af, om Naturstyrelsen f.eks. i forbindelse med en ulykke må anses for at have handlet ansvarspådragende, og om der skal udbetales erstatning til den tilskadekomne eller dennes efterladte.

DIF frygter, at den slags sager kan skabe utryghed ved at komme i naturen, særligt for ledere af børne- og ungeaktiviteter. Kærligheden til naturen må ikke blive til frygt for naturen, og biodiversitetskrisen må ikke blive til en sundhedskrise.

DIF har noteret, at det er sagt mange gange fra ministerens side, at hensigten er at hegne dyr inde, ikke mennesker ude. Det tager vi som indtægt for, at der ikke sigtes mod vildtzoologiske haver. Dette er yderst vigtigt for idrætten, idet statens arealer er helt essentielle, fordi det er her adgangen er bedst, og det er her, den er gratis. Hvis statens arealer ender som hegnat natur med dyr, vi ikke kan sameksistere med, bliver befolkningen og herunder idrætten presset over i de private skove, hvor adgangen er begrænset, og hvor det koster penge at få tilladelse til færdsel.

Derudover er det vigtigt for DIF, at de bynære skove friholdes for hegning, fordi det er her lokalbefolkningen har deres daglige færdsel. Til gengæld vil DIF gerne tilbyde at medvirke til mere biodiversitet på idrætsarealer i byerne.

Endelig skal DIF pege på de ligestillede formål med naturbeskyttelse og friluftsliv i såvel Naturbeskyttelsesloven som i Lov om nationalparker. Lad os ikke sætte dette gamle princip over styr, men tilslutte os den videnskabelige arbejdsgruppes anbefaling om at sikre grundlaget for både biodiversitet og gode friluftsoplevelser. DIF er i øvrigt også enig med den videnskabelige arbejdsgruppe i, at tidshorisonten er for kort, da DIF forventer, at der skal mere end to møder til, at gruppen kan finde hinanden i den rette balance og dermed slutte op om det endelige oplæg i høringen. En fælles tilslutning vil styrke muligheden for at få befolkningens opbakning efterfølgende.

Opsummering:

- 1.** *Det anbefales at placere (nogle) Naturnationalparker i private skove og hjælpe skoverhvervet (efter frivillighedsprincippet) samtidig med, at de offentlige skove, hvor der er bedre adgang, friholdes i højere grad.*
- 2.** *No size fits all, lokal dialog er vigtig, og det er vigtigt at prøve noget forskelligt af forskellige steder, da der ikke er evidens for bestemte løsninger.*
- 3.** *Hvis der skal sættes dyr ud, anbefales det at vælge "fredelige" dyr som får og hjorte, herunder evt. elge (for tyngdens og højdens skyld), og ikke vildheste og kvæg, som er opsøgende og ikke kan sameksistere med legende børn eller voksne i løbe-, cykle- eller ridetempo uden potentiel fare for skade på dyr og mennesker.*
- 4.** *Det anbefales at undgå at placere Naturnationalparker i bynære skove.*
- 5.** *Det tilbydes at medvirke til mere biodiversitet på idrætsarealer i byerne.*
- 6.** *Det anbefales at bevare princippet om ligestillede formål i lovgivningen.*
- 7.** *En længere tidshorisont for gruppens arbejde anbefales for at opnå fælles tilslutning og folkelig opbakning.*

PROTEKTOR
HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN

BEVÆGER DANMARK

Til arbejdsgruppen vedr. Naturnationalparker, Fussingø og Grib Skov

Danskernes adgang til at være aktiv i naturen skal sikres

DGI bakker op om den politiske beslutning om naturnationalparker med mere natur og bedre biodiversitet. Men det er vigtigt for DGI, at man fastholder det dobbelte formål med vores fælles natur: Både vildere natur og friluftsliv. Også i naturnationalparkerne.

Ikke kun lovlig adgang til naturnationalparkerne, men reel tilgængelighed

Etableringen af de 15 naturnationalparker må ikke begrænse danskernes adgang til at være aktiv i naturen, da det kan få store konsekvenser for danskernes naturglæde, deres fysiske og mentale sundhed og de mange meningsfulde idrætsfællesskaber.

Ca. en tredjedel af den voksne befolkning nyder at være aktiv i naturen. Og under corona-krisen har endnu flere danskere fundet vej til et aktivt liv i naturen. Aktuelt viser IDANs undersøgelse af danskernes motionsvaner før og efter nedlukningen af samfundet i forbindelse med COVID 19, at hele 25 pct. af de danskere, der ikke var aktive før krisen, nu er begyndt at dyrke sport og motion i form af cykling, løb, funktionel træning, vandre- og gåture i naturen.

DGI er bekymret for øget hegning med specielt køer (herunder bison) og heste dyr på statens arealer, fordi indhegnede områder med denne type græssere ikke er foreneligt med friluftaktiviteter. Konkret foreskriver Naturstyrelsens råd for færdsel i indhegnede områder med græssende dyr bl.a., at man skal færdes til fods, at man skal gå stille og roligt uden pludselige bevægelser og høje lyde, og at man skal holde stor sikkerhedsafstand til dyrene.

Bekymringen skal ses i lyset af, at det samlede areal til både natur og friluftaktiviteter i forvejen er under pres. Naturstyrelsens samlede areal er 110.000 ha skov og 90.000 ha lysåbne arealer. Hvis der i de kommende 15 Naturnationalparker indføres hegninger med græssende dyr på op mod 60.000 ha, som nævnt i valgkampen ved sidste valg, kan arealer med reel tilgængelighed til et aktivt friluftsliv i stats-ejede skove potentielt blive kraftigt reduceret. Konsekvenserne af etablering af 15 Naturnationalparker i eksisterende statsejede skove er således, at danskernes adgang til et aktivt liv i naturen begrænses væsentligt.

DGI mener, at naturnationalparkerne skal tilbyde ikke kun lovlig adgang, men reel tilgængelighed, hvis vi ikke skal ende med at hegne folk ude.

Sikkerhed for fredelig sameksistens mellem fritgående store græssere og naturbrugere

Erfaringer fra både ind- og udland viser, at hegn og græsning med domesticerede dyr som køer og heste ikke er problemfrit, når der samtidig er et aktivt friluftsliv. De valgte græssere skal kunne sameksistere med friluftsliv og idræt – uden fare for liv og lemmer. Sager med ulykker skaber frygt for at færdes i vores fælles natur. Særligt ledere, pædagoger, lærere og trænere med ansvar for grupper med børn, som har et udvidet ansvar for børnenes sikkerhed, vil få problemer med sikkerhed og adgang, hvis der i hegningerne udsættes ikke-fredelige dyr.

Særligt køer (herunder bison) har i mange tilfælde vist sig farlige for mennesker og i nogle tilfælde resulteret i ulykker med både død og legemsbeskadigelse til følge. Senest er bisontyren i Lille Vildmose slået

ned, da den var for farlig for mennesker. På Bornholm er sikkerhedsafstanden til bison i hegningen i Almindingen mindst 100 meter, ligesom der ikke kan tillades events eller organiserede aktiviteter i hegningen af sikkerhedshensyn. Det er en alvorlig begrænsning af adgangen.

Heste er nysgerrige dyr og ofte opsøgende, og det kan også skabe farlige og usikkerhedsskabende situationer. Bøtø på Falster har fx problemer med opsøgende heste, og Bøtø-skoven er ikke det eneste sted, hvor "vildhestene" er opsøgende.

Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning sammenfatter således: "Naturpleje med store græssende dyr har dog samtidig vist sig ikke at være helt uproblematisk, specielt ikke når den anvendes i områder, der også er forbundet med rekreative interesser. I Danmark var der i 2017 et dødsfald¹ og flere personskader som følge af uheldige møder mellem kvæg og motionister/hundeluftere¹.

Der skal sikres inddragelse lokalt og nationalt

Hvis mange danskere oplever at blive hegnet ude af store dele af vores fælles natur, fordi de ikke har mulighed for at dyrke deres rekreative interesser i naturnationalparkerne/indhegningerne, kan opbakningen til naturnationalparkerne forsvinde. Befolkningens opbakning er essentiel, både lokalt og nationalt. Naturnationalparkerne skal gøres langtidsholdbare gennem reel inddragelse. Og beslutninger om naturnationalparkerens udformning skal baseres på viden og evidens – både om biodiversitet og friluftsliv.

Der er flere steder i Danmark eksempler på, at etablering af hegning i skove og naturområder har mødt modstand fra beboerne i området, fordi de oplever, at de bliver hegnet ude af deres lokale natur². DGI vil gerne inddrages og bidrage både nationalt og lokalt.

DGI anbefaler, at der arbejdes med en længere tidshorisont for implementering, ikke kun i Fussingø og Grib Skov, men også i de kommende tretten Naturnationalparker. De to første bør have mere tid til en reel og ordentlig inddragelsesproces, og de næste tretten bør afvente resultater og erfaringer fra de to første før implementering. Erfaringsopsamlingen bør gælde både naturens tilstand og friluftslivets tilstand i naturnationalparkerne.

Etablering af en bæredygtig rekreativ infrastruktur

For at sikre tilgængeligheden i naturnationalparkerne uden at gå på kompromis med beskyttelse af naturen anbefaler DGI samtidig, at der etableres en intelligent planlagt stisystem. Et bæredygtigt stisystem hviler på tre bæredygtighedsben: Social bæredygtighed, naturmæssig bæredygtighed og ressourcemæssig bæredygtighed.

Bæredygtige stier kan sikre gode og sikre brugermøder mellem forskellige brugergrupper, sikre naturen og naturbeskyttelsen ved at guide brugerne til korrekt brug af naturen og ikke mindst spare ressourcer, hvis de etableres korrekt. Etableres stier og spor korrekt, kan stierne vedligeholdes med et minimum af ressourcer.

Eksisterende stier i naturnationalparkerne skal bevares og skal kunne vedligeholdes til glæde og gavn for de mange naturglade danskere. Hvis fx ændringer i hydrologi nødvendiggør omlægninger af dele af den

¹ Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning (IGN), Københavns Universitet: 2020. https://static-curis.ku.dk/portal/files/237043761/Notat_Friluftsliv_og_gr_ssende_dyr_web.pdf

² Borgere protesterer mod, at 90 % af Mols Bjerge Nationalpark er blevet indhegnet. De føler sig ikke sikre i indhegningerne, hvor der er fritgående køer og heste. Borgerne føler sig hegnet ude: <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/oestjylland/borgere-vil-tages-med-paa-raad-om-nationalpark-giv-os-mols-tilbage>

rekreative infrastruktur, at stier skal omlægges, så er det anbefalelsesværdigt, at det sker i god dialog med brugerne.

Danskerne lærer at elske naturen ved at færdes i den

DGI mener, at ved at sikre det dobbelte formål med naturnationalparkerne, både vildere natur og friluftsliv, vil de være langtidssikrede og i det lange løb tjene naturen bedst ved at skabe borgere, der lærer at elske naturen ved at færdes i den.

Venlig hilsen

Thomas Larsen Schmidt

Konsulent, DGI, Idrættens Arenaer

DGI Idræt og Fokus | Vingsted Skovvej 1 | 7182 Bredsten

Mobil 30 25 97 57

tls@dgi.dk | www.dgi.dk

[Privatlivspolitik i DGI](#)

Til
Signe Nepper Larsen og Mads Jensen

**DANMARKS
JÆGERFORBUND**

Danmarks Jægerforbund
Molsvej 34
8410 Rønde

Tlf. + 45 88 88 75 00

post@jaegerne.dk

CRV-nr. 15 79 61 46

17. december 2020

Vedr. Danmarks Jægerforbunds holdninger til naturnationalparker

I forlængelse af arbejdsgruppemødet den 10. december 2020 i den nationale arbejdsgruppe for interessenter, hvor der blev givet mulighed for at fremsende skriftlige input til projektet, fremsendes hermed Jægerforbundets holdninger til naturnationalparker. Hovedbudskabet er, at naturnationalparkerne skal styrke biodiversiteten og menneskers behov for en rig natur.

Biodiversitet og mennesker kan og skal sameksistere

Naturen er ikke en skrøbelig og sart størrelse. Naturen i Danmark mangler først og fremmest plads. tiden kommet, hvor vi må træde et skridt tilbage og giver naturen mere plads. Skal denne proces blive en succes hos befolkningen, så er det nødvendigt, at man ikke udelukkende tænker natur for naturens egen skyld, men tænker naturen for både naturens og menneskenes skyld.

Vi bakker således op om naturnationalparkernes målsætning om både mere og vildere natur i Danmark, men som også skal komme befolkningen til gode, for derigennem vil opbakningen til planerne blive sikret. DJ anbefaler, at der udarbejdes adaptive forvaltningsplaner for naturnationalparkerne.

Mennesket har brug for at udfolde sig i naturen

Naturen er vigtig for jægerne, for at kunne dyrke den jagtlige interesse, men vi har derudover alle som mennesker brug for at være en del af naturen af hensyn til vores fysiske og mentale sundhed.

Med andre ord skal der - som alle andre steder - også være plads til friluftslivet i naturnationalparkerne, og vi skal derfor bestræbe os på, at indsatsen for at øge biodiversiteten skal kunne gå hånd i hånd med menneskelige aktiviteter.

Plads til rekreativ jagt

Der, hvor jagten ikke er en hindring for naturnationalparkens biodiversitetsmæssige formål, skal der være plads til den rekreative og dermed ikkekommercielle jagt.

Den rekreative jagt omfatter f.eks. statens nyjægerjagter eller det kan være de jagter, som jagtforeningerne bliver inviteret på som belønning for en indsats på det enkelte statsskovdistrikt. Det kan også være i forbindelse med generel formidling af værdierne i naturnationalparkerne, at der indgår jagtelementer.

Vildtets frie bevægelig

I forhold til naturnationalparkerne er jægerforbundet generelt imod hegn - høje hegn, idet vi i videst muligt omfang ønsker at sikre vildtets frie bevægelig i den danske natur, og det gælder både i de danske skove og i det åbne land.

Men vi er naturligvis godt klar over, at ønsket om en vildere natur er betinget af bl.a. et højt græsningstryk, som velegnede racer af kvæg og heste passende kan sikre. Disse arter kan i modsætning til hjortevildt holdes i hegn bestående af lave glatte tråde.

Med andre ord er vi imod høje hegn, der netop hindrer vildtets frie bevægelighed, men er klart for afgræsning med f.eks. kvæg og heste, der er indhegnet med lave glatte tråde.

Venlig hilsen

Danmarks Jægerforbund

Kirsten Skovsby

Danmarks Jægerforbunds repræsentant i den nationale arbejdsgruppe for interessenter

Kommentarer fra DRF og DI til Naturnationalparkerne i Gribskov og Fussingø.

Dansk Ride Forbund og Dansk Islandshesteforening vil igen her understrege, at vi fortsat vil arbejde aktivt på alle fronter for, at Naturnationalparker (NNP) i Danmark bliver den store succes som vi alle og naturen har brug for.

De hovedområder, som vi gerne vil kommentere yderligere på, er:

- Mål og Tidsplan for de to første NNP'erne
- Adgang og reel tilgængelighed for alle brugergrupper
- Sikkerheden for alle brugere
- Tryghed for alle nuværende og fremtidige brugere af de nye NNP'er
- Udfordringer med fritlevende heste i områder med publikum.

Mål og tidsplanen for de to første NNP'erne.

Vi finder det for det første udfordrende, at der ikke er et udstukket tydelige målsætninger for biodiversiteten i de to første NNP'er.

Dernæst tilslutter os den gruppe af deltagere, herunder Videnskabsgruppen, der mener at tidsrammen for NNP'erne i Gribskov og Fussingø er alt for pressede og at der også, af hensyn til de efterfølgende projekter, bør lægges et endnu mere grundigt forarbejde i planlægning og forberedelse af de to første.

En forlængelse af projektet med de to første NNP'er mener vi ikke er af betydning, da vi jo her taler om noget der skal eksistere og fungere godt i rigtig mange år frem.

Adgang og reel tilgængelighed for alle brugergrupper

Her skal der ikke være tvivl om, at vi tilslutter os den gruppe, der taler for, at man opretholder præcis samme mulighed for adgang for alle de typer brugere der i dag benytter de udvalgte områder.

Derfor holder vi også fast i, at vi til stadighed vil arbejde for, at man i forbindelse med anlæg af NNP'er IKKE uden videre hegner de offentlige skove med altomfattende indhegninger, men seriøst inddrager de lokale bruger- og projektgrupper i arbejdet omkring de konkrete løsninger, og at man sammen finder frem til de bedste individuelle løsninger / placeringer etc. Det mener vi også vil medvirke til den bedste brugeraccept – også ud over lokalsamfundet.

Med det her mener vi også, at det absolut ikke er samme løsning der passer alle steder. Den forskel mener vi allerede nu ses i forskellen på de løsninger der kunne tænkes at passe på hhv. Gribskov og Fussingø, hvor brugergrupperne peger på forskellige forslag til de kommende NNP'er. Det mønster kan vi også genkende i relation til øvrige brugergrupper, bl.a. i Bidstrup Skovene.

Adgang til områderne handler ikke kun om lovmæssig og fysisk/teknisk mulighed for adgang, men i allerhøjeste grad også, at den reelle tilgængelighed for altid opretholdes for alle typer brugere der kunne tænkes at benytte områderne. Det mener vi, vil forudsætte, at der i indretningen af alle NNP'er tages en unik og ensartet hensyn til alle typer af besøgende såsom f.eks. motionister, idrætsfolk, cyklende, ridende, hunde-luftere, gangbesværede, handicappede, overnattende i telt osv.

Det er essentielt at forholde sig til, at de offentlige skove også i stort omfang benyttes af børn og unge også uden følgeskab af voksne.

Her har vi fokus på, om det fortsat vil være reelt muligt, for denne gruppe af brugere alene, og netop uden følgeskab af voksne, trygt og sikkert kan bevæge sig ind i store indhegninger, hvor der er udsat store græssere på 300-600kg og ydermere under en skiltning der siger "Adgang kun på eget ansvar". Det være sig uanset om det sker på hesteryg, på cykel eller til fods.

Tvivlen om hvem der bærer det erstatningsmæssige ansvar i tilfælde af et uheld, vil derudover få brugere – herunder organisationer – til at fravælge færdsel i indhegninger.

Sikkerheden for brugerne, i de nye NNP'er

Hvis vi undgår, at store sammenhængende arealer hegnes i de offentlige skove, men i stedet inddrager flere løsninger med mindre hegninger, vil sikkerheden omkring frit at kunne bevæge sig blandt f.eks. store græssere i en NNP, jo ikke være et så stort issue.

Under hensyntagen til de der, på den eller anden måde ønsker, at bevæge sig ind i de anlagte indhegninger, har vi følgende kommentarer:

1. En reel inddragelse af de lokale projekt- og brugergrupper, vil være med til at sikre de bedste løsninger, og vi er absolut tilhængere af, at man ikke "bare" hegner flere offentlige skove under forudsætning om, at det "bare" er bedst med én stor indhegning. Der SKAL være lokal inddragelse, både til selve hegnsføringen samt placering og udformning af låger, kvægriste osv.
2. Der skal være ind- og udgange i overtal, der alle udføres i let materiale, så alle typer af brugere har lette ind- og udgangsmuligheder.
Det er her helt afgørende, at alle besøgende, der har lyst til at bevæge sig indenfor indhegninger, også kan komme nemt og hurtigt ud igen, skulle der opstå utryghed omkring de større vildtlevende dyr i området.
3. Der skal være brede ind- og udgange for besøgende med barnevogne, gangbesværede og handicappede i rullestol i umiddelbar forbindelse med veje og stier med hårdt underlag ligesom kørende med hestevogne fortsat skal have samme mulighed for sikkert at komme ind og ud igen.
4. Skiltninger bør være præcise i deres tekst og udformning og være i overensstemmelse med, at de beskriver den reelle risiko der er ved at bevæge sig ind bag indhegningen.

Tryghed for alle nuværende og fremtidige brugere af de nye NNP'er

Alene en indhegning og en skiltning med "Adgang sker på egen risiko", vil for rigtig mange være en for stor mental barriere i deres lyst til at bevæge sig inden for de nye indhegninger.

Hvis der så ydermere, er udsat store fritgående dyr, da er vi helt overbevist om, at endnu flere brugere vil være betænkelige ved at gå ind.

Vi mener derfor, at højt fokus på tryghed for brugerne i de nye NNP'er vil være altafgørende for den fremtidige succes samt udvikling af accept og positivt natursyn blandt hele befolkningen ikke kun i Danmark, men også den turisme som måske vil tiltrækkes af NNP'erne

Der er ikke i dag nogen videnskabelige undersøgelser, der entydigt kan påvise hvordan de indhegninger vil påvirke fremtidens brugere. Men lokale iagttagelser fra andre steder, bl.a. i Fussingø og Vestskoven, viser at tidligere stisystemer svinder ind over tid og andre stier "overtages" af det græssende kvæg hvorved de bliver ufarbare for bl.a. gående i de våde perioder.

Vi skal derfor også opfordre til, at man følger den videnskabelige arbejdsgruppes forslag om, at man nøje undersøger effekterne på bl.a. friluftslivet i de nye NNP'er – og især har fokus på hvordan det var FØR indhegningerne blev etableret.

Vi skal også i denne sammenhæng opfordre til, at man følger Videnskabsgruppens ønsker mht. forankring, inddragelse og samskabelse med de lokale borgere og interessenter. Dette af hensyn til at der ikke findes én løsning for alle NNP'erne i Danmark.

Af mere konkrete kommentarer på dette område, har vi følgende:

1. At man holder sig til, at der i "Anbefalinger vedrørende omstilling og forvaltning af skov til biodiversitetformål" afsnit 2.2.6 Græsningstryk, anbefales kun at udsætte det antal dyr ud, der svarer til den nedre del af den vurderede bærekapacitet for et givet område.
2. At man følger Videnskabsgruppens opfordring til brug af flest mulige forskellige planteædende pattedyr, men også, at man helt undlader at udsætte fritgående heste.
3. At man begynder med flest mulige af de mindste og mest publikumsvenlige planteædere som hjortevildt, o. lign. og derved får flest mulige besøgende "ind bag hegnet" til en positiv oplevelse blandt kendte dyr.
4. At man altid, når det kommer til de tungere planteædere, udelukkende benytter sig af de mest kendte og publikumsvenlige samt stabile og rolige typer.

Vi ser desuden her frem til, at Videnskabsgruppen snarest deler deres (eventuelt foreløbige) anbefalinger til do. omkring udvalg og fordelinger af dyrearter i hhv. Gribskov og Fussingø med Interessentgruppen

Udfordringer med fritlevende heste i områder med publikumsbesøg.

Der er ingen der er i tvivl om, at fritgående heste i NNP'erne vil byde ridende på uforholdsmæssige store udfordringer.

Der er også kendte eksempler på udfordringer med fritgående heste i relation til øvrige brugere og besøgende i Naturparker andre steder både i Danmark og i udlandet

Der hersker her også en hel del antagelser og opfattelser blandt mange, at vildtlevende heste er sky flugtdyr, der altid vil trække sig, når de møder mennesker – bare de aldrig fodres eller domesticeres på anden vis.

Intet kunne næsten være længere fra sandheden.

Os der omgås heste til dagligt, mener derfor, at det her fortjener en mere udvidet kommentar på vejen:

1. Heste - både de vildtlevende og dem der "bor sammen" med mennesker – er fra naturens side både nysgerrige og livlige samt opsøgende til alt det, der ikke umiddelbart opfattes som en trussel.

2. Erfaringer både herhjemme fra (Bøtø) og udlandet (New Forrest, Knepp og Lüneburger Heide), viser at fritlevende hestene over relativt kort tid vænner sig til menneskers tilstedeværelse og at det alle steder stort set er umuligt, at undgå fodring fra publikum. Det sker givetvis alene ud fra en høj "nuttethedsfaktor" på mindre heste og især deres føl.
3. I New Forrest har det bl.a. resulteret i flere tilfælde, hvor heste har raseret de besøgendes telte og spisesteder i deres søgen efter egnet føde. Her kan der ses mange optagelser fra besøgende og campister på YouTube
4. NST har selv haft samme erfaringer i det jyske, hvor fritgående heste blev fodret af sommerhusgæsterne og efterfølgende måtte fjernes/flyttes.
5. Fritgående heste – og især hopper med føl – udgør en absolut stor risiko for hunde og deres ejere. Heste angriber med en helt anden kraft og hastighed med bid og spark både med for- og bagben end f.eks. kvæg, så kort snor, en god afstand og stille adfærd er ikke noget der byder på en høj garanti for sikker færdsel med hund
6. Alle hesteejere der avler, véd at en hoppe i fol / med føl ofte ændrer adfærd til den mere aggressive side og at selv egne hunde, der er kendt blandt ens egne heste, er i højrisikozonen.
7. Med heste hjælper det heller ikke med en anvisning om, at "man skal undgå at komme mellem hoppe og føl" som med ko og kalv. En hoppe vil altid forsøge at dække sit føl af, og vil det ikke lykkes pga. "trusler" hele vejen rundt, så kan den hurtigt vende flugtmulighed til angreb. Det ligger helt i hoppens natur, da den ofte også må kæmpe internt med andre hopper i flokken, for at beholde sit føl.

Vi stiller meget gerne op til en gennemgang af videoer, radioudsendelser links og andet materiale i relation til dokumentation af ovenstående.

Vi vil desuden henvise til Buttenschøn, R. M., Gottlieb, L., & Byriel, D. B. (2018). *Naturplejeportalen - Rapportudgave*. Frederiksberg:

"Heste er uegnet på mindre arealer med publikumsadgang, på grund af hestenes opsøgende og ofte livlige adfærd"

Hvorvidt NNP'erne i Danmark er "mindre" arealer afhænger jo af meget, men i sammenligning med f.eks. New Forrest på 56.600Ha (Som Bornholm), så her mener vi, at alle de foreslåede NNP arealstørrelser i Danmark må anses at være i kategorien "mindre"

Og endelig er de steder i Danmark, hvor der i dag er vildtlevende heste, tale om relativt små indhegninger, hvor der ikke på samme vis som i de offentlige skove, er tradition for et højt niveau af friluftsliv, aktive motionister og idrætsudøvere.

Hvorvidt publikum rent faktisk går helt ind i disse folde, hvor længe de opholder sig derinde samt med hvilket mindset og formål, savner vi i også dokumentation på.

Med venlig hilsen

Dansk Ride Forbund og Dansk Islandshesteforening

Brøndby, den 16. december 2020

NOTAT

DCU's kommentarer til arbejdsgruppen for nationale interessenter vedr. Naturnationalparker

Danmarks Cykle Union bifalder naturen og at der er fokus på at øge biodiversiteten. At Naturstyrelsen har til opgave at skabe større og bedre biodiversitet, og nu får midler dertil, er godt.

DCU dækker som Specialforbund under DIF over flere discipliner på cykel - Bane, BMX, Landevej, Cyklecross og Mountainbike. Kun Banecykling foregår primært indendørs, BMX på lukkede udendørs anlæg og Landevejscykling selvsagt på landevejene. Cykelcross og Mountainbike foregår på ikke fast overflade og særligt Mountainbike foregår i de offentlige skove.

Danmark er et cykelland – ikke bare som pendlere i byerne som transport til job og i fritid, men også som folkesport. Antallet af, især voksne, som klæder om for at cykle i naturen har været stigende gennem det seneste årti. Med ca. 6% af den voksne befolkning i 2016 til forventet 8-9% i 2020 som regelmæssigt tager Mountainbiken – for motion, sundhed, oplevelse og fællesskab – er aktiviteten vigtig for danskerne. Kun få procent deraf er organiseret i klubber. Dansk cykelsport har gennem årene vist mange store internationale succeser og har bl.a. fostret flere verdensmestre i Mountainbike fra junior til elite og fra begge køn.

De første officielle Mountainbikespor kom til Danmark for præcis 20 år siden på nogle af Naturstyrelsens arealer i samarbejde med frivillige kræfter. I '10'erne begyndte antallet af Mountainbikere at stige kraftigt, og samarbejde på tværs af organisationerne DCU, DGI og Naturstyrelsen blev skabt, for at arbejde på og løse problemstillinger der opstod med et øget brugerpres samtidigt med en stigende interesse i at være i naturen generelt.

Det har ført til mange års fremragende samarbejde. Senest med gennemførelsen af projekt OnTrail der har skabt fokus på gode og sikre oplevelser for Mountainbikere, med hensyn til øvrige naturgæster, og i hensyn til naturen. Projektet har været en succes, og nok også den største frivillighedssucces for Naturstyrelsen.

Læs bl.a. Syddansk Universitets rapport om OnTrail her:

https://www.sdu.dk/da/om_sdu/institutter_centre/iob_idraet_og_biomekanik/nyt_iob/faelles+standarder+for+mountainbikespor+er+en+succes

Det har også ført til retningslinjer for MTB på NST's arealer, og at der ikke skal være mere end max 40 kilometer mellem mountainbikespor således at danskerne har let adgang dertil.

<https://naturstyrelsen.dk/media/230575/retningslinjer-for-naturstyrelsens-mtb-tilbud.pdf>

Cyklende har ikke fri fladefærdsel. Og er derfor afhængig af veje, stier og spor i passende kvalitet til både rekreativ cykling og til organiseret træning samt afvikling af events, motionsløb, konkurrencer mm.

DCU vil gerne sikre reel adgang på 2 hjul på sporene samt veje og stier. Samt sikre mulighed for at bygge og vedligeholde Mountainbikespor i Naturnationalparkerne.

Mountainbikespor er planlagt og udført af frivillige efter aftale med NST med mindst mulig indgriben og tilførsel af materiale. Selvfølgelig med lokal forskel i forhold til hvilket brugerpres der findes på det enkelte spor.

Det vil uden tvivl blive til en hård belastning for sporene, hvis der kommer tunge græssere. Især kvæg vil trampe eksisterende spor i stykker, da de bruger sporene til at gå på. Det har vi erfaringer med fra andre steder, hvor bunden ikke er naturlig bærestærk.

Derudover er DCU bekymret for sikkerheden. Især ved brug af fx Bison eller kvæg, når vores aktivitet foregår med en gennemsnitshastighed på 13-17 km/t. og med kortvarig topfart over 30 km/t. Det hænger ikke fornuftigt sammen med anbefalinger om rolig adfærd og sikkerhedsafstand. Og det vil ganske sikkert have negativ indflydelse på især børn og unges adgang på MTB, enten med trænere, forældre eller alene, hvis ikke det er sikkert at være aktiv i Naturnationalparkerne.

DCU vil derfor gerne have sikret:

- at det bliver muligt at tilføre ekstra materiale hvis/når sporene ødelægges af tunge græssere. Og økonomi dertil.
- at spor og nødvendige arbejdsveje bliver åbnet op for gennemgang efter stormfaldne træer mv.
- at det bliver muligt at omlægge sporforløb hvor det bliver slettet pga fx ændret hydrologi eller større stormfaldsområder.
- At der indtænkes sikkerhed i forbindelse med valg af dyr og aktivitet med "høj" hastighed.
- At der ikke udsættes dyr i de bynære skove med Mountainbikespor der især har stort brugerpres.

Såfremt ovenstående ikke lader sig gøre, ser vi os selv – Mountainbikere – hegnet ude i løbet af få år. Desuden vil omkringliggende arealer både med og uden MTB-spor komme til at opleve et meget stort brugerpres fra aktivitetsudøvere og andre gæster.

Vi risikerer altså at miste en god del af mange års konstruktiv udvikling og samarbejde.

Med venlig hilsen
Danmarks Cykle Union

Præcisering fra Dansk Ornitologisk Forening (DOF)

DOF hilser naturligvis også de nye initiativer omkring naturnationalparkerne velkomne som et nødvendigt skridt på vejen i forhold til at nå målet – en højere biodiversitet og at forhindre tab af flere arter.

Det vigtigste for DOF er, at der bliver plads til naturen, og at naturen har første prioritet.

Dvs. kort og godt, at hensynet til naturen i naturnationalparkerne vægter over alle andre prioriteter.

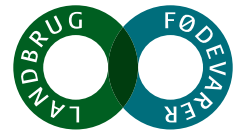
Kort kan det opstilles i flg. punkter:

- Naturnationalparken skal lægges urørt, dog med minimal forberedelse, der hvor skoven er meget præget af produktionstræer. Fx veteranisering af træer.
- Planteædere skal udsættes, og det er vigtigt, at det ikke bliver monokultur, men en varieret artssammensætning, da de påvirker naturen forskelligt. Ellers vil områder gro til, hvilket vil forhindre de lyselskende arter. Vi mener, det er vigtigt at have fokus på, hvilket menneskeligt pres de enkelte arter kan tåle. Opmærksomheden henledes derfor også på den betydning, det kan have for, hvor jævnt artsniveauet er i skoven, så dyr og fugle ikke fortrækker til små uforstyrrede nicher i naturnationalparken. Risikoen herved kan være, at der vil blive gnavet meget hårdt i nogle områder, hvorimod andre områder lades urørte og herved gror unødigt til.
Kraftigt lys ved færdene om natten vil også være meget forstyrrende for dyr og fugle.
- Naturlig hydrologi skal iværksættes og eksisterende bevoksning skal blive stående, så de dør til gavn for rigtig mange arter.
- Friluftsliv kan fortsætte, men sportslige konkurrencer anser vi som uforenelige med et naturområde, hvor hensynet til dyr og fugle absolut må veje tungest i den sammenhæng.
- Jagt og fiskeri mener vi er uforeneligt med en naturnationalpark. Jagt vil gøre dyr og fugle sky, hvilke vil ødelægge naturoplevelsen for mange besøgende. Evt. behov for regulering må kunne klares ved flytning af dyr til andre naturområder.
- Af hensyn til de vilde arter kan der ikke være nogen form for produktion – ej heller honningbier eller lignende.
- Formidling anser vi for en nødvendighed. Det gælder både vejledning, anvisninger og oplysning om de enkelte arter i skoven. Her er det ikke tilstrækkeligt med skiltning, der bør også være guidede ture – gerne ved hjælp fra naturorganisationerne.
- DOF ser gerne en udvidelse af de to planlagte naturnationalparker og ønsker i det hele taget, at naturnationalparkerne planlægges større i fremtiden.

Naturen bør så vidt det overhovedet er muligt få lov at udvikle sig på egne betingelser i de få og små områder, som bliver udlagt til naturnationalparker.

Luisse Ekberg

Dansk Ornitologisk Forening

Landbrug & Fødevarers overordnede holdninger vedr. Naturnationalparker

Landbrug & Fødevarer bakker op om, at der af hensyn til en styrkelse af biodiversiteten etableres naturnationalparker på statslige arealer. Hvis det på sigt vil være hensigtsmæssigt af hensyn til naturnationalparkernes formål at inddrage private arealer, skal dette ske 100 pct. frivilligt mod fuld erstatning for eventuelle rådighedsindskrænkninger.

Hensyn til naboarealer, rekreative interesser m.v.

I forbindelse med etableringen og forvaltningen af de kommende naturnationalparker, er det vigtigt, at man overvejer og nøje analyserer, hvilke konsekvenser det vil kunne få for arealer uden for parkerne. Fx vil meget høje bestande af vildt kunne have konsekvenser for omfanget af vildtskader på tilstødende marker ligesom ændringer i hydrologien også vil kunne få betydning for naboarealer.

Sådanne forhold skal der tages højde for i forbindelse med etablering og forvaltning af parkerne. Hvis det viser sig, at naboarealer påvirkes af naturnationalparken, skal der indledes en dialog med berørte lodsejere og evt. negative konsekvenser skal afbødes eller erstattes fuld ud.

Etableringen af naturnationalparker vil også kunne få betydning for muligheden rekreative aktiviteter inden for parkerne, ligesom der vil kunne være naboeffekter i form af et øget friluftsliv uden for naturnationalparken, hvis parken evt. i større eller mindre grad spærres af for forskellige former for offentlig færdsel ved hegning m.v. Disse forhold bør også overvejes nøje, og der bør ske en afvejning af rekreative interesser m.v. i forhold til de naturværdier og naturlige processer man ønsker at fremme.

Der er således behov for en tæt dialog og inddragelse af interessenter både lokalt og nationalt i forbindelse med udviklingen af de i alt 15 kommende naturnationalparker.

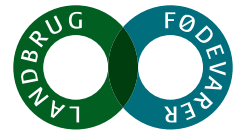
Rammer for forvaltningen – mulige restriktioner m.v.

Forvaltningen af naturnationalparkerne skal hvile på et fagligt grundlag og som udgangspunkt målrettes de naturværdier, der er eller ønskes i parken. Der bør således ikke opstilles mange generelle restriktioner for naturnationalparkerne, men i stedet ske en målretning af retningslinjer til de forskellige forhold i de forskellige naturnationalparker eller dele heraf.

Fx bør der ikke fastlægges generelle retningslinjer vedr. jagt, fiskeri, biavl eller andre aktiviteter, men i stedet ses på, om en given aktivitet er forenelig med parkens bevaringsmålsætninger eller lign. Det bør evt. være muligt at have forskellige restriktioner i forskellige dele af parken. Dette gælder også offentlighedens adgang.

Forvaltningen af parkerne bør i høj grad hvile på adaptive forvaltningsprincipper.

Umiddelbart fremgår det ikke af den politiske aftale, at der ikke kan være former for produktion / udtagning af produkter fra naturnationalparkerne. Der er således ikke

umiddelbart noget til hinder for jagt, fiskeri, udtagning af kød fra parkens græssere eller biavl så længe det er i overensstemmelse med parkernes overordnede formål.

Dyr, hegn m.v.:

Det bør til enhver tid sikres, at der etableres hegn, der kan sikre, at udsatte dyr ikke bevæger sig ud på tilstødende arealer. Dette skal sikres både af hensyn til skader på landbrug, skovbrug og gartneri samt af veterinære hensyn.

Dette skal gælde både hvis der udsættes ikke-hjemmehørende arter (elg, bison o.a.), hvis der udsættes husdyr eller forvildede racer af husdyr, samt hvis der tilstræbes at holde naturligt forekommende vildt i tætheder, som er højere end det er tilfældet uden for de hegnende arealer.

I forbindelse med opsættelse af større hegninger, bør der altid ske en forudgående udredning af evt. konsekvenser for både vildtet, rekreative interesser og for tilstødende arealer. Dette kan fx være jagtmæssige konsekvenser som følge af, at vildtets frie bevægelighed forhindres eller konsekvenser som fx et større publikumstryk som følge af, at tidligere tilgængelige arealer hegnes og evt. bliver mindre attraktive for forskellige former for friluftsliv.

I og med at brugen af mere "eksotiske" dyr som elge og bison både kræver større og mere voldsomme hegn end kreaturer, og da sådanne dyr kan være mere vanskelige at skaffe, udsætte og holde, bør man som udgangspunkt ser på i hvilket omfang kvæg og heste samt naturligt forekommende hjortevildt kan varetage den ønskede afgræsning og påvirkning af et areal. Det må alt andet lige forventes, at brug af kvæg og heste vil skabe færre konflikter end hvis der udsættes andre arter.

Når dyr holdes under hegn, vil der være et forvaltningsansvar, der skal sikre, at dyrene ikke påføres unødigt lidelse. Der således som minimum ske en regulering af bestandene i tilfælde af voldsomt begrænset fødegrundlag eller lign. og dyreværnsreglerne skal følges.

Hvis det på sigt gøres muligt at lade udsatte dyr dø naturligt og ligge til naturligt forfald er det vigtigt, at der ved ændringer i det veterinære trusselsbillede – fx ved udbrud af alvorlige veterinære sygdomme – om nødvendigt kan foretages en omgående ændring af en sådan forvaltningspraksis, i det det fx kan blive afgørende at kunne monitorere dødsårsag også hos forvildede dyr og evt. dæmme op for smittespredning.

Naturnationalparkernes vigtigste formål – De Unge Biodiversitetsambassadørers (DUB) kommentarer til den nationale interessentarbejdsgruppe vedr. Naturnationalparker.

Vi vil gerne endnu engang udtale vores begejstring for Naturnationalpark-konceptet, og ser det som en vigtig mulighed for at skabe og sikre mere vild og dynamisk natur i Danmark, hvor biodiversitet har den højeste prioritet. Vi er taknemmelige og glade for at blive inddraget i processen.

De hovedområder som vi vil kommentere på er:

- Areal
- Valg af dyr
- Jagt og regulering
- Kommunikation og adgang

Areal

Som vores repræsentant også udtrykte på mødet, anser vi Naturnationalparkerne (NNP) som en vigtig mulighed for at genoprette den naturlige dynamik i vores ellers meget kontrollerede landskab. At opføre et højt og stort hegn er en stor investering, og derfor vil det - når hegnene er etableret - være omkostningsfuldt at skulle udvide dem efterfølgende. Derfor mener vi, at man skal undersøge yderligere muligheder for at lave de to foreslåede NNP'er større, ved at inddrage omkringliggende arealer. Her synes vi specielt at det er kritisabelt ikke at udvide NNP gribskov, da det er et af de få steder i Danmark med så stort et skovområde, hvor man faktisk ville kunne inddrage meget mere areal end hidtil foreslået. Vi vil kraftigt anbefale at dette undersøges.

Opfordringer til NNP'er uden hegn bør ikke komme i betragtning, da hegnet netop har til formål at holde de store græssere inden for det ønskede areal. Det er u hensigtsmæssigt at etablere NNP'erne uden hegn og overlade arealerne til det græsningstryk, der ellers er i Danmark. Netop manglende græsning er en af de store trusler mod dansk biodiversitet, så hvis NNP'erne skal have som formål at fremme biodiversiteten, er der brug for indhegninger med store dyr. Udover at de store dyr skal græsse, vil de også producere en god mængde gødning året rundt, hvilket igen er vigtigt for mange insekter og fugle. Hvis det er biodiversitet, der er målet, er det derfor utroligt vigtigt, at størst mulige arealer indhegnes med dyr.

DE UNGE BIODIVERSITETS-AMBASSADØRER

22. december 2020

Valg af dyr

Vi vil igen understrege, at det her er en unik mulighed for at udsætte flere af de dyr, der engang var at finde i dansk natur. Da hegnet bliver højt, er der mulighed for interessante arter og ikke kun køer. Dyr har forskellige fouragerings teknikker, hvor man vil få en mere alsidig dynamik, der kan understøtte biodiversiteten, hvis der vælges flere forskellige store dyr. Vi vil derfor henvise til, at man følger de anbefalinger som den videnskabelige arbejdsgruppe kommer med, da de vil kunne anbefale en dyresammensætning, der understøtter biodiversiteten bedst.

Jagt og regulering

Vi mener, at NNP'ernes vigtigste formål er biodiversitet, og at dette bør være den absolutte førsteprioritet. Derfor bør der ikke være jagt og fiskeri indenfor området. Reaktiv regulering i området kan finde sted så dyr, som ikke vurderes at kunne overleve vinteren bliver skudt og efterladt på arealet som ådsler. Dette kræver en ændring af de nuværende regler på området. Vi anbefaler at man læner sig op af rewilding-projektet på Molslaboratoriet, hvor der først gribes ind, når dyrene scorer under en fastlagt grænse for fysisk helbred. På denne måde tilnærmes områdets egentlige bærekapacitet for store herbivorer mest muligt, og den naturlige dynamik opnås.

Kommunikation og adgang

Som vores repræsentant også udtrykte på mødet, anser vi en høj inddragelses- og kommunikationsgrad i forbindelse med dette projekt som enormt vigtigt. Både for succesen, men specielt også for friluftslivet i parkerne.

Fritgående vilde dyr viser sig at være et problem for en del af befolkningen, da der er en bekymring om at der er en reel adgang til NNP'erne. Via oplysning og formidling omkring disse dyr, mener vi ikke at der er et problem i at benytte området og at befolkningen sagtens kan udøve deres frilufts interesser. Vilde dyr udgør ikke en stor fare så længe man forstår deres opførsel og ikke overskrider deres grænser.

Med venlig hilsen

De Unge Biodiversitetsambassadører

22. december 2020

Til Naturstyrelsen
Att. Signe Nepper Larsen / Thomas Borup Svendsen

**Bidrag fra Danmarks Nationalparker til udvikling af Naturnationalparker
– opfølgning på arbejdsgruppemødet for nationale interessenter den 10. december 2020.**

Danmarks Nationalparker hilser generelt et øget fokus på biodiversitet meget velkommen, og ser frem til at naturnationalparker kan blive et bidrag hertil. Det er dog vigtigt at understrege, at et tilvalg af biodiversitet og naturnationalparker ikke behøver at betyde et fravalg af friluftsliv, lokale traditioner og forankring.

Fokus på biodiversitet frem for "frie processer"

Danmarks Nationalparker ønsker fokus på biodiversitet og friluftsliv frem for det mere ideologiske "plads til naturen og de frie processer". Det betyder at noget af den beskyttede natur og nogle af de unikke arter fortsat skal kunne beskyttes i naturnationalparkerne. Dette betyder også accept af fortsatte plejetiltag med henblik på specifikke truede arter.

Lokal forankring

Danmarks Nationalparker finder det vigtigt at de kommende Naturnationalparker etableres med størst mulig lokal forankring, stolthed og ejerskab. Som søsterstrukturer til Nationalparkerne er det vigtigt for os, at naturnationalparkerne bygger videre på et fundament af lokal ejerskab og inddragelse.

Sikre vildtets frie bevægelighed

For Danmarks Nationalparker er det vigtigt at hegningen omkring naturnationalparkerne ikke hindre vildtets frie bevægelighed. Vi ser helst slet ingen hegn – og ellers alene almindelige kreaturhegn.

Plads til bæredygtig rekreativ naturudnyttelse.

Danmarks Nationalparker ser ingen konflikt mellem naturnationalparker og bæredygtig rekreativ naturudnyttelse som svampeplukning, bærplukning samt jagt og fiskeri.

Friluftsliv nu og i fremtiden

Naturnationalparkerne vil blive spændende arealer for friluftsliv og formidling. Friluftsliv og biodiversitet kan godt gå hånd i hånd. Friluftsliv er ikke noget statisk begreb og naturnationalparkerne skal kunne give plads til fremtidens friluftsliv under nærmere definerede rammer. Faciliteter til friluftsliv – herunder fremtidens friluftsliv – skal stadig kunne anlægges og udbygges.

Hurtige resultater for biodiversiteten

I forhold til at fremme befolkningens forståelse og det lokale ejerskab, må der gerne synligt arbejdes på at hjælpe biodiversiteten på vej. Det være sig i forhold til veteranisering, rydning, tilkastning af grøfter eller stopning af dræn. Og gerne med inddragelse af lokale frivillige kræfter.

Venlig hilsen

Lars Vedsmand
Repræsentant for Danmarks Nationalparker

Til Naturstyrelsen som input til Naturnationalparker

Naturnationalparker i Danmark

Dansk Skovforening bakker op om, at der også skal være plads til vildere natur i Danmark som netop naturnationalparkerne (NNP) er eksempel på. Der skal både være plads til den vilde natur såvel som den dyrkede skov i det danske landskab. Samfundet har brug for alle skovens produkter.

Når driftsformålet biodiversitetsoptimering løses ved at udlægge til urørt skov gives samtidig afkald på muligheden for at skovene kan bidrage til at levere miljøvenlige træprodukter, der kan substituere fossile produkter og samtidig lagre CO₂. Dansk Skovforening mener, at det skal overvejes nøje, om der med fordel kan udtages træ fra arealerne i tilfælde, hvor det samtidig giver positive biodiversitetseffekter fx ved at skabe lysåbne flader.

Overordnet om forvaltningen af de kommende NNP

Dansk Skovforening har nogle overordnede betragtninger:

1. Der er behov for at udlægge NNP efter forskellige modeller for at øge viden på området, hvor der ikke findes så meget emperi endnu. Det vil være for ensidigt udelukkende at satse på rewildering, med store græssere/browsere i hegninger, som løsning til at opnå højere biodiversitet. Det er vigtigt også at afprøve andre løsninger.
2. Der er fra aftaleparterne fokus på at anvende statsejede arealer til de kommende NNP. Hvis det på sigt vil være hensigtsmæssigt af hensyn til naturnationalparkernes formål at inddrage private arealer, skal dette ske 100 pct. frivilligt mod fuld erstatning for eventuelle rådighedsindskrænkninger
3. Arbejdet med NNP bør være adaptivt, så der løbende monitoreres og planerne for parkerne løbende kan tilpasses efter de erfaringer der opnås med forvaltningen.

Hegning og effekt på vildtets frie bevægelighed og adgangsforhold

Vildtets fri bevægelighed skal sikres

Visse typer hegning hindrer vildtets frie bevægelighed. I de tilfælde er det relevant at vurdere, hvorvidt der er alternativer og at inddrage naboer i planlægningen. Der er en risiko for, at der kommer et større vildttryk uden for indhegningen med skader på omkringliggende produktionsarealer til følge.

Befolkningens adgangsmuligheder og påvirkning af naboarealer

En hegning med store græssere/browsere vil afholde nogle folk fra at gå derind, og det kan dermed øge friluftstrykket på arealer i nærheden. Det kan også være, at større arrangementer fx O-løb skubbes ud af arealet afhængig af dyrevalg, hvorved de omkringliggende arealer vil opleve et større pres for at afholde arrangementer. Det er derfor vigtigt, at der findes uhegnede offentlige arealer i nærheden af indhegnede NNP, som kan opfylde friluftslivets behov.

Dyretryk og regulering

Der er lagt op til et højt græsningstryk og helårsgræsning, så arealerne kan holdes lysåbne. Det er relevant, at der ikke anvendes samme forvaltning i alle NNP, så der etableres forskellige habitater, og der dannes et bredt erfaringsgrundlag med kombination af forskellige virkemidler.

Med helårsgræsning uden tilskudsfodring vil der være behov for en løbende tilpasning af dyretrykket og afskydning, da der ikke er naturlige fjender og dyrene ikke frit kan søge føde. Der kan blive behov for at flytte dyr til andre naturarealer, som mangler dyr og/eller i forbindelse med friske gener til populationen. Dansk Skovforening mener ikke, at jagt skal udelukkes i NNP.

Forvaltningsprincipper

Forskellighed er vigtigt

Der er ikke stor erfaring med tilsvarende projekter, der direkte kan sammenlignes med udgangspunktet i Danmark. Det gælder i særlig grad ift. lodsejerstrukturen. Der bør være forskel på forvaltningsregime og dyrevalget i de forskellige NNP, så der både bliver plads til såvel græssere som browsere. Samtidig er det vigtigt, at der sker en løbende monitoring for at kunne redegøre for resultatet. Ligeledes bør der oprettes NNP uden indhegning med naturlig afgræsning i kombination med andre biodiversitetsfremmende tiltag. Dette kan bruges som sammenligningsgrundlag.

Urørt skov eller forvaltet skov

Forvaltningen af naturnationalparkerne skal hvile på et fagligt grundlag og som udgangspunkt målrettes de naturværdier, der er eller ønskes i parken. Der bør derfor ikke opstilles mange generelle restriktioner for naturnationalparkerne, men i stedet ske en målretning af retningslinjer til de forskellige forhold i de forskellige NNP eller dele heraf. Det kan være nødvendigt at have forskellige regimer i forskellige dele af NNP.

Det fremgår ikke umiddelbart af den politiske aftale, at der ikke kan være former for produktion / udtagning af produkter fra naturnationalparkerne, men der er lagt op til, at en forvaltning baseret på urørt skov. Der kan dog være behov for hugstindgreb både inden og efter området lægges urørt, idet udgangspunktet er dyrket og kulturopvirket skov med en høj vedmasse/tæthed på arealerne. I sådanne tilfælde vil det være oplagt at udnytte træet såfremt det ikke har negativ effekt på biodiversiteten.

Forvaltningsprincipperne bør omfatte muligheden for tynding af bevoksninger hvad enten træet udnyttes eller ej. Tyndinger kan supplere græssernes effekt og understøtte en hurtigere dimensionsudvikling, mere lystilgang til skovbunden og skabe større variation hurtigere.

Der er forskel på træarternes evne til at tilpasse sig klimaforandringerne. Det er derfor relevant at give nye arter plads fremfor alene at fokusere på traditionelt hjemmehørende træer.

Publikumsfaciliteter

Publikumsfaciliteter skal overvejes og tilpasses i de enkelte NNP. Det kan i nogle tilfælde give mening at placere faciliteter udenfor arealet efter aftale med naboer. Det må afhænge af en faglig vurdering i forhold til forstyrrelse af dyreliv kontra friluftslivsinteresser.

Nabopåvirkning

Det er vigtigt at være opmærksom på potentiel uønsket nabopåvirkning. Når skov udlægges til urørt skov og mængden af dødt ved vokser, er der større risiko for skadedyrsangreb, som kan sprede sig til omkringliggende skove. Det ses flere steder i Sverige - se fx Skoven 11/2020 side 358. Der bør levnes mulighed for aktivt at standse en eventuel uønsket opformering af sygdomme og skadedyr, som kan true sundheden på skovarealer uden for NNP.

Med det ændrede klima, opbygning af dødt ved og risikoen for tørkeperioder, er en anden potentiel uønsket effekt skovbrande. Det er derfor relevant at etablere brandlinjer.

Der vil være friluft aktiviteter, som ikke kan gennemføres på samme måde efter der er sat dyr ud i en hegning. Det kan dreje sig om afholdelse af events som MTB-løb, løb og andre aktiviteter med mange deltagere. Ligeledes vil det begrænse mulighederne for ryttere, hundeejere og andre besøgende, der ikke er trygge ved at bevæge sig blandt græssende dyr - særligt køer og heste. Modsat vil det tiltrække andre skovgæster, der ønsker at opleve den "vilde" skov. Det er relevant at monitorere brugen før og efter etableringen, så der kommer et vidensgrundlag til kommende lignende projekter. Denne monitoring bør også foregå på tilstødende arealer for at følge udviklingen i publikumspres der.

Det kan forekomme, at dyrene slipper ud af hegningerne. Der skal i disse tilfælde ydes erstatning til skader forvoldt på naboarealer.

Overvågning og læring

Brug for monitoring for at opbygge læring

NNP skal etableres for at øge biodiversiteten. Det er derfor relevant med en basismonitoring før igangsættelse og efterfølgende jævnlig monitoring af udviklingen i biodiversiteten. Monitoreringen bør både gælde artsdiversiteten men også friluftslivets brug, og de forskellige påvirkninger af de omgivende arealer.

Igen kan det nævnes, at det vil være relevant at etablere NNP uden hegn, men med udvalgte indgreb for at øge biodiversiteten, for at kunne sammenligne resultaterne. Ligesom det er interessant at se forskellen mellem forskellige græsningsregimer og dyretætheder.

Det er vigtigt, at vi lærer af disse initiativer og dermed kan blive klogere på hvordan vi kan agere fremadrettet for at gavne biodiversiteten bedst.